

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης : 457/2013

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Τμήμα Δ')

Συνεδρίαση της 10ης Δεκεμβρίου 2013

Σύνθεση :

Πρόεδρος : Ανδρέας Φυτράκης, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ.

Μέλη : Αυγερινού Χρυσάφουλα, Δέτσος Στέφανος, Δούσκα Βασιλική, Χαλκιάς Ιωάννης- Κωνσταντίνος, Κανελλόπουλος Γεώργιος, Μαριόλη Νίκη, Κεφάλα Δήμητρα, Κηπουρός Κωνσταντίνος, Αλεφάντη Αθηνά και Παππάς Παναγιώτης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής : Σταυράκης Αλέξανδρος, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος : Υ.Α.Π.Ε./ Φ1/ 3027/ οικ. 19764/ 25.10.2013 Γενική Γραμματεία Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Υπηρεσία Εξυπηρέτησης Επενδυτών για Έργα Α.Π.Ε.

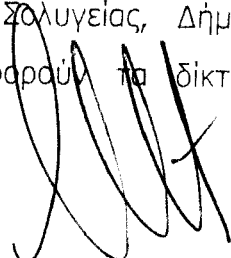
Περίληψη Ερωτήματος : Ερωτάται εάν είναι δυνατή η απαλλοτρίωση ιδιωτικών δασών υπέρ του Δημοσίου και με δαπάνες ιδιώτη, για έργα Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, δηλαδή έργα που έχουν χαρακτηριστεί ως δημοσίου συμφέροντος, στην περίπτωση που ο βαρυνόμενος με το κόστος της απαλλοτρίωσης ιδιώτης προσφέρεται οικειοθελώς στην καταβολή της σχετικής δαπάνης, παραιτούμενος ενδεχομένως από κάθε αξίωσή του επί της προς απαλλοτρίωση έκτασης.

Επί του ως άνω ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Δ') γνωμοδότησε ως ακολούθως :

I. Ιστορικό.

Από το έγγραφο της Υπηρεσίας που υπέβαλε το ερώτημα και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό, με βάση το οποίο υποβλήθηκε το ανωτέρω ερώτημα :

Η εταιρεία με την επωνυμία «ΝΤΙΟΝΙΚ ΑΙΟΛΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και το διακριτικό τίτλο «ΝΤΙΟΝΙΚ ΑΙΟΛΙΚΗ Α.Ε.», που εδρεύει στις Αχαρνές Αττικής και εκπροσωπείται νόμιμα, υπέβαλε αίτηση (αρ. πρωτ. ΥΠΕΚΑ 1708/30.1.2013) για την, υπέρ αυτής και με δαπάνες της, αναγκαστική απαλλοτρίωση συνολικής έκτασης 237.527,52 τ.μ., για την εγκατάσταση (και, στη συνέχεια, λειτουργία) σταθμού και συνοδευτικών αυτού έργων, για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από αιολικό πάρκο, με 14 Ανεμογεννήτριες (Α/Γ) συνολικής ισχύος 42 MW, στη θέση «Προφήτης Ηλίας» Δ.Δ. Αγγελοκάστρου, καθώς και στις θέσεις «Πολίτης» και «Μεγαλοκορφή» Δ.Δ. Σοφικού, Δημοτικής Ενότητας Σολυγείας, Δήμου Κορινθίων, Π.Ε. Κορινθίας. Τα συνοδευτικά έργα αφορούν τα δίκτυα

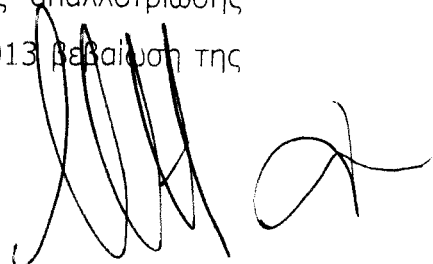
μέταφορας ηλεκτρικής ενέργειας, την κατασκευή υποσταθμών και κάθε εν γένει κατασκευή που αφορά την υποδομή και εγκατάσταση του σταθμού.

Σύμφωνα με το με αρ. πρωτ. 246/2.2.2012 έγγραφο της Διεύθυνσης Δασών Κορινθίας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου, οι ανεμογεννήτριες πρόκειται να εγκατασταθούν εντός δάσους (της παραγράφου 1 του άρθρου 3 ν. 998/1979), αναδασωτέας έκτασης, δασικής έκτασης (της παραγράφου 2 του άρθρου 3 ν. 998/1979) και μία (Α/Γ) από αυτές, εν μέρει, εντός μη δασικής έκτασης (της παραγράφου 6α του άρθρου 3 ν. 998/1979). Οι εκτάσεις αυτές δεν περιλαμβάνονται στις περιοχές αποκλεισμού αιολικών σταθμών, όπως ορίζονται στην υπ' αρ. 49828/12.11.2008 Απόφαση της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης με τίτλο «Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού» (Β' 2464). Ορισμένες από τις ανεμογεννήτριες (συνολικά έξι), οι οποίες καταλαμβάνουν συνολικό εμβαδό 18.150 τ.μ., τοποθετούνται εντός των δασών και δασικών εκτάσεων του Δήμου Σολυγείας Ν. Κορινθίας που έχουν αναγνωρισθεί ως ιδιωτικά με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 15 ν. 3208/2003 (Α' 303). Επειδή όμως, σύμφωνα με το παραπάνω έγγραφο της Διεύθυνσης Δασών Κορινθίας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου, «δεν έχει συνταχθεί δασολόγιο, ούτε ποτέ έχει γίνει εσωτερικός αποτελεσματισμός, το Δημόσιο δεν μπορεί να βεβαιώσει ιδιαίτερα δικαιώματα ή διεκδικήσεις των φερόμενων δασοδιοκτετών επί των συγκεκριμένων θέσεων των εγκαταστάσεων».

Η εταιρεία, με την από 17.11.2011 αναφορά – αίτησή της προς το Δασαρχείο Κορίνθου, ενημέρωσε ότι δεν στάθηκε δυνατό, παρά την έρευνά της, να βρεί τους πραγματικούς ιδιοκτήτες των ιδιωτικών δασικών εκτάσεων και να εξασφαλίσει την, από τις ισχύουσες διατάξεις απαιτούμενη, συγκατάθεσή τους για την εκποίηση των, απαιτούμενων για την υλοποίηση του έργου, εκτάσεων, καθότι οι εμφανισθέντες ως φερόμενοι ιδιοκτήτες δεν προσκόμισαν τίτλους ιδιοκτησίας των τελευταίων. Γι αυτό, με το ίδιο

έγγραφό της, ζήτησε από την αρμόδια Υπηρεσία ΥΠΕΚΑ να συνταχθεί εισήγηση, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 περ. β' ν. 2882/2001 (Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων), όπως ισχύει, δεδομένου ότι η συνολική έκταση υπερβαίνει τα 100.000 τ.μ., για την κήρυξη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης των εκτάσεων για την εγκατάσταση και λειτουργία του σχεδιαζόμενου αιολικού πάρκου, καθόσον το έργο θεωρείται εθνικής σημασίας, αποδεχόμενη ρητά να καταβάλει αυτή (η εταιρεία), εμπρόθεσμα, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 8 παρ. 1 ν. 2882/2001, την απαιτούμενη για τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης δαπάνη, προσδιορίζοντας την τελευταία, κατά προσέγγιση, στο ποσό των 65.800 ευρώ. Επίσης, υπέβαλε την, προβλεπόμενη στη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 2 εδάφιο πρώτο ν. 2882/2001, υπεύθυνη δήλωση (αρ. πρωτ. ΓΓΕΚΑ/ΥΠΕΚΑ 12781/ 2.7.2013) για το ότι δεν κατέστη δυνατό να βρεθούν αποτυπώσεις από δημόσια αρχή των ιδιοκτησιών της προς απαλλοτρίωση και των γειτονικών αυτής περιοχών και ότι τα, προβλεπόμενα στις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 1 (περ. α' και β') ν. 2882/2001, κτηματολογικά διαγράμματα και πίνακες έχουν συνταχθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο με βάση τα στοιχεία που κατέστη δυνατό να συλλεχθούν. Περαιτέρω, υπέβαλε τα απαιτούμενα από τις διατάξεις των παραγράφων 3 και 4 του άρθρου 3 ν.2882/2001 στοιχεία.

Βάσει των οριζόμενων στην παράγραφο 5 του άρθρου 3 ν. 2882/2001, όπως ισχύει, η προτεινόμενη απαλλοτρίωση έχει ανακοινωθεί (με τοιχοκόλληση στο κατάστημα του Δήμου Κορινθίων) κατόπιν του από 7.5.2013, υπ' αρ. πρωτ. ΥΑΠΕ/ Φ64/ 1303/ οικ. 9163, εγγράφου της Υπηρεσίας Εξυπηρέτησης Επενδυτών για Έργα Α.Π.Ε. της Γενικής Γραμματείας Ενέργειας ΥΠΕΚΑ, περαιτέρω έχει δημοσιευθεί η ανακοίνωση της απαλλοτρίωσης στα φύλλα των εφημερίδων «Κορινθιακή Ημέρα» στις 13.5.2013 και «Εστία» στις 11.5.2013 και παρήλθε το χρονικό διάστημα του ενός μήνα (16.5.2013- 17.6.2013) από την ημερομηνία της ανακοίνωσης, κατά το οποίο δεν υποβλήθηκαν από τους ενδιαφερόμενους στοιχεία προσφορών ή υποδείξεις κατάλληλων για το σκοπό της απαλλοτρίωσης ακινήτων, σύμφωνα με τη με αρ. πρωτ. οικ. 32447/ 18.6.2013 βεβαίωση της

ἀρμόδιας Υπηρεσίας του Δήμου Κορινθίων. Περαιτέρω, βάσει των οριζομένων στην παράγραφο 7 του άρθρου 3 ν. 2882/2001, όπως ισχύει, έχει υποβληθεί το από 21.2.2013 (αρ. πρωτ. 3705/ 26.2.2013) υπόμνημα της εταιρείας, για τον κατά προσέγγιση προσδιορισμό της απαιτούμενης δαπάνης για τη συντέλεση της επιδιωκόμενης απαλλοτρίωσης καθώς και υπεύθυνη δήλωση (αρ. πρωτ. ΓΓΕΚΑ/ ΥΠΕΚΑ 4589/7.3.2013), σύμφωνα με την οποία η εταιρεία δηλώνει ρητώς ότι προτίθεται να προβεί σε κάθε κατά νόμο απαιτούμενη ενέργεια για την παραπάνω συντέλεση.

II. Εφαρμοστές διατάξεις.

1. Στο άρθρο 17 του Συντάγματος ορίζεται ότι :

«1. Η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους, τα δικαιώματα όμως που απορρέουν από αυτή δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος. 2. Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσηκόντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης...».

2. Στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, όπως ισχύει μετά την αναθεώρηση του έτους 2001, ορίζεται ότι:

«1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας.

Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους. Απαγορεύεται η μεταβολή του προσρισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική

εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον».

3. Στο άρθρο 117 παρ. 4 του Συντάγματος, η οποία παράγραφος δεν αποτέλεσε αντικείμενο της αναθεώρησης του έτους 2001, ορίζεται ότι : « 4. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση δασών ή δασικών εκτάσεων που ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου, επιτρέπεται μόνο υπέρ του Δημοσίου σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 17, για λόγους δημόσιας ωφέλειας. Διατηρείται πάντως η μορφή τους αμετάβλητη ως δασική».

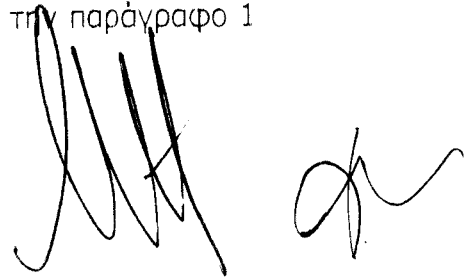
4. Στο Νόμο 998/1979 (Α' 289) «Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας» ορίζονται τα εξής :

α. Άρθρο 45: « Εξαιρετικός χαρακτήρ επεμβάσεων.

1...

3. Δεν επιτρέπεται η εν όλω ή εν μέρει μεταβολή του προορισμού δημοσίου δάσους ή δασικής εκτάσεως, ή η εντός αυτών εκτελέσεις έργων, ή η δημιουργία μονίμων εγκαταστάσεων, ή η παροχή άλλης διαρκούς εξυπηρετήσεως εφ' όσον δια τον αυτόν σκοπόν είναι δυνατή η παραχώρησις ή η διάθεσις ή η χρησιμοποίησις εδαφών, τα οποία δεν εμπίπτουν εις την έννοιαν των δασών ή δασικών εκτάσεων, ως αυτή προσδιορίζεται εν άρθρω 3 του παρόντος.

Η παραπάνω γενική απαγόρευση δεν ισχύει εφόσον πρόκειται για εκτέλεση στρατιωτικών έργων που αφορούν άμεσα την εθνική άμυνα της χώρας, για διανοίξεις δημοσίων οδών, για την κατασκευή και εγκατάσταση αγωγών φυσικού αερίου και πετρελαϊκών προϊόντων, για την κατασκευή και εγκατάσταση έργων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Α.Π.Ε.), καθώς και δικτύων σύνδεσής τους με το Σύστημα ή το Δίκτυο του άρθρου 2 του Ν. 2773/1999 (ΦΕΚ 286 Α'), η χάραξη των οποίων προβλέπει διέλευσή τους από δάσος ή δασική έκταση». [το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 3, όπως είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 13 παρ. 2 του ν. 1822/1988 (Α' 272), αντικαταστάθηκε και πάλι ως άνω με την παράγραφο 1 του άρθρου 2 του ν. 2941/2001 (Α' 201)].

«4...

6. Η εκουσία μεταβολή του προορισμού ιδιωτικών δασών ή δασικών εκτάσεων, ως και η χρησιμοποίησις αυτών και δι' άλλους σκοπούς, υπόκειται εις τους περιορισμούς τους τασσομένους κατά περίπτωσιν ή κατηγορίας περιπτώσεων δια των επομένων άρθρων του παρόντος κεφαλαίου. Η αναγκαστική απαλλοτρίωσις αυτών προς παραχώρησιν δικαιώματος κυριότητος εις τρίτους, έστω και δι' επιτρεπόμενον κατά τα επόμενα άρθρα σκοπόν, απαγορεύεται. Η αναγκαστική απαλλοτρίωσις ιδιωτικών δασών ή δασικών εκτάσεων υπέρ του Δημοσίου δια προβλεπόμενον υπό του νόμου ως δημοσίας ωφελείας σκοπόν ενεργείται εφόσον συντρέχουν αι κατά τα επόμενα άρθρα προϋποθέσεις και υπό τον όρον της διατηρήσεως της δασικής βλαστήσεως κατά τα μη θιγόμενα διά της εκπληρώσεως του ως άνω σκοπού τμήματα αυτών.

7... ».

β. Άρθρο 58: «Δημόσια Έργα και Έργα Υποδομής.

1...

2. Για την εκτέλεση έργων υποδομής, την εγκατάσταση δικτύων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, την κατασκευή υποσταθμών και κάθε, εν γένει, τεχνικού έργου που αφορά την υποδομή και εγκατάσταση σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. με χρήση Α.Π.Ε., περιλαμβανομένων των έργων σύνδεσης με το Σύστημα ή το Δίκτυο, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 του ν. 2773/1999 και των συνοδών έργων, καθώς και των δικτύων μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου και πετρελαϊκών προϊόντων μέσα σε δάση ή δασικές εκτάσεις, απαιτείται έγκριση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας που χορηγείται κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου, η οποία συνοδεύεται από συνοπτική περιγραφή της θέσης του έργου και των κύριων χαρακτηριστικών του. [τα δύο πρώτα εδάφια της παραγράφου 2, περιλαμβανομένων των περιπτώσεων α' και β', όπως είχαν αντικατασταθεί με την παράγραφο Α.1 του άρθρου 24 του ν. 3468/2006 (Α' 129) και τροποποιηθεί με την παρ. 8β του άρθρου 29

του ν. 3734/2009 (Α' 8), αντικαταστάθηκαν ως άνω με την παράγραφο 10 περίπτωση α' του άρθρου 12 του ν. 3851/2010 (Α' 85)] .

3. Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου στα έργα υποδομής της προηγούμενης παραγράφου περιλαμβάνονται και οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής και τα συνοδά αυτών έργα. Η διάταξη της παραγράφου αυτής ισχύει από την έναρξη εφαρμογής του ν. 2244/1994 (ΦΕΚ 168 Α). [Η παρ.3 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 19 παρ.2 Ν.3377/2005 (Α' 202) . Συναφώς, με την παράγραφο 4 του άρθρου 2 του ν. 2244/1994 (Α' 168), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 παρ. 6 του ν. 2941/2001, είχε ορισθεί ότι: «Οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας επιτρέπεται να εγκαθίστανται και να λειτουργούν: α) . . . . και β) σε δάση ή δασικές εκτάσεις, εφόσον έχει επιτραπεί σε αυτά η εκτέλεση έργων σύμφωνα με τα άρθρα 45 και 58 του Ν. 998/1979 ή του άρθρου 13 του Ν. 1734/1987 ανάλογα με την περίπτωση». Η διάταξη αυτή καταργήθηκε με το άρθρο 28 του ν. 3468/2006, αλλά ρύθμιση όμοιου περιεχομένου έχει περιληφθεί στο άρθρο 7 του τελευταίου αυτού νόμου] .

4...».

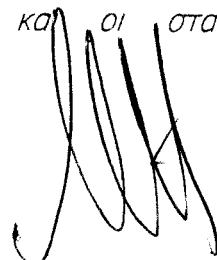
5. Στη διάταξη του άρθρου 2 του ν. 2941/2001 (Α' 201) «Απλοποίηση διαδικασιών ίδρυσης εταιρειών, αδειοδότησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας,...» ορίζεται ότι :

«Άρθρο 2. Απλοποίηση διαδικασιών για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

1..

4. Μετά την παράγραφο 2 του άρθρου 58 του Ν. 998/1979, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 3 του άρθρου δέκατου τρίτου του Ν.1822/1988 προστίθενται νέες παράγραφοι 3 και 4 και οι παράγραφοι 3 και 4 αναριθμούνται ως 5 και 6 αντίστοιχα:

"3. Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου στα έργα υποδομής της προηγούμενης παραγράφου περιλαμβάνονται και οι σταθμοί

ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε. και τα συνοδά αυτών έργα. Η διάταξη της παραγράφου αυτής ισχύει από την έναρξη εφαρμογής του Ν. 2244/1994.

4. Η χορήγηση της έγκρισης της παραγράφου 2 για έργα ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι δυνατή για περισσότερους του ενός ενδιαφερομένους και παράγει έννομα αποτελέσματα υπέρ του δικαιούχου άδειας παραγωγής ή πράξης εξαιρέσεως από την υποχρέωση λήψης της, σύμφωνα με τα άρθρα 9 και 10 του Ν. 2773/1999 (ΦΕΚ 286 Α'). Η έγκριση της παραγράφου 2 για έργα ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε. συνοδευόμενη από τη σχετική άδεια παραγωγής ή εξαιρέσεως της παρούσας παραγράφου, ισοδυναμεί με νόμιμο τίτλο χρήσης έκτασης, ο οποίος μεταγράφεται νόμιμα. (Για το δικαίωμα χρήσης καταβάλλεται ως αντάλλαγμα υπέρ του Δημοσίου, εφόσον η έκταση ανήκει στο Δημόσιο, εφάπαξ ποσοστό 1% επί του προϋπολογισμού του έργου ή επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου, εφόσον το ποσό αυτό είναι μεγαλύτερο. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Ανάπτυξης καθορίζονται οι λεπτομέρειες είσπραξης του ως άνω ανταλλάγματος). [Η προτελευταία και τελευταία περίοδος της ανωτέρω παραγράφου 4 του άρθρου 58 του ν. 998/1979 ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΑΝ με το άρθρο 32 του ν. 3377/2005 (Α' 202)]

5...

8. Άδειες εγκατάστασης, οι οποίες χορηγήθηκαν υπέρ σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με χρήση Α.Π.Ε. και είχαν εξασφαλίσει σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία σχετική άδεια για την εγκατάστασή τους, καθώς και των απαραίτητων για τη λειτουργία τους συνοδευτικών έργων και εγκαταστάσεων εντός δασών ή δασικών εκτάσεων, πριν την ισχύ του παρόντος νόμου, είναι νόμιμες και ισχυρές, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 45 και 58 του Ν. 998/1979 ή του άρθρου 13 του Ν. 1734/1987, όπως τροποποιούνται με τον νόμο αυτόν.

9. Μετά την παράγραφο 3 του άρθρου 35 του Ν. 2773/1999 (ΦΕΚ 286 Α') προστίθενται νέες παράγραφοι 4 και 5 ως εξής:

"4....

5. Τα έργα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε., στα οποία συμπεριλαμβάνονται τα έργα δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας,

κατασκευής υποσταθμών και εν γένει κάθε κατασκευής που αφορά την υποδομή και εγκατάσταση σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε., χαρακτηρίζονται ως δημόσιας ωφέλειας, ανεξάρτητα από το φορέα υλοποίησής τους. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων ή η εις βάρος αυτών σύσταση εμπραγμάτων δικαιωμάτων κηρύσσεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2882/2001 (ΦΕΚ 17 Α'). Ο βαρυνόμενος με τη δαπάνη της απαλλοτρίωσης υποχρεούται στην αποκατάσταση και κάθε τυχόν βλάβης ή φθοράς ή στέρησης της χρήσης που προέρχεται από την εκτέλεση των ανωτέρω τεχνικών εργασιών.

Η δαπάνη για τη συντέλεση των κατά τα ανωτέρω αναγκαίων αναγκαστικών απαλλοτριώσεων βαρύνει το φυσικό ή νομικό πρόσωπο υπέρ του οποίου εκδίδεται η άδεια εγκατάστασης."

10....».

6. Στην υπ' αρ. 49828/12.11.2008 (Β' 2464) Απόφαση της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης «Εγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού», που συστάθηκε κατ' εξουσιοδότηση του ν. 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» (Α' 207), ορίζεται ότι :

« Άρθρο 6. Περιοχές αποκλεισμού και ζώνες ασυμβατότητας.

1. Σε όλες τις κατηγορίες περιοχών του προηγούμενου άρθρου, πρέπει να αποκλείεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός:

α...

β. Των περιοχών απολύτου προστασίας της φύσης και προστασίας της φύσης που καθορίζονται κατά τις διατάξεις των άρθρων 19 παρ. 1 και 2 και 21 του ν. 1650/1986.

γ. Των ορίων των Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας (Υγρότοποι Ραμσάρ).

δ. Των πυρήνων των εθνικών δρυμών και των κηρυγμένων μνημείων της φύσης και των αισθητικών δασών που δεν περιλαμβάνονται στις περιοχές της περιπτώσεως β' του παρόντος άρθρου.

ε...

2. Οι κατευθύνσεις των εδαφίων α, β, γ, δ, ε, θ και ι της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται και για τη χωροθέτηση των συνοδευτικών έργων Α.Π.Ε. (δίκτυα πρόσβασης και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας). Η πιθανή παρέκκλιση πρέπει να τεκμηριώνεται περιβαλλοντικά.

3...

4. Με την επιφύλαξη των περιπτώσεων β', γ' και δ' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός δασών, δασικών και αναδασωτέων εκτάσεων, σύμφωνα με τα άρθρα 45 και 58 του ν. 998/1979 και άρθρου 13 του ν. 1734/1987 όπως ισχύουν.

Στις παραπάνω περιοχές πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για τον περιορισμό της βλάβης της δασικής βλάστησης.

5...».

7. Στην παράγραφο 5 του άρθρου 35 του ν. 2773/1999 (Α' 286), «Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας - Ρύθμιση θεμάτων ενεργειακής πολιτικής και λοιπές διατάξεις», που προστέθηκε με το άρθρο 2 παρ. 9 ν. 2941/2001 (Α' 201), ορίζεται ότι:

«Άρθρο 35. Συμπαράγωγή και Παραγωγή από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.).

...5. Τα έργα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε., στα οποία συμπεριλαμβάνονται τα έργα δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, κατασκευής υποσταθμών και εν γένει κάθε κατασκευής που αφορά την υποδομή και εγκατάσταση σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε., χαρακτηρίζονται ως δημόσιας ωφέλειας, ανεξάρτητα από το φορέα υλοποίησής τους. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων ή η εις βάρος αυτών σύσταση εμπραγμάτων δικαιωμάτων κηρύσσεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2882/2001 (ΦΕΚ 17 Α'). Ο βαρυνόμενος με τη δαπάνη της

απαλλοτριώσης υποχρεούται στην αποκατάσταση και κάθε τυχόν βλάβης ή φθοράς ή στέρησης της χρήσης που προέρχεται από την εκτέλεση των ανωτέρω τεχνικών εργασιών. Η δαπάνη για τη συντέλεση των κατά τα ανωτέρω αναγκαίων αναγκαστικών απαλλοτριώσεων βαρύνει το φυσικό ή νομικό πρόσωπο υπέρ του οποίου εκδίδεται η άδεια εγκατάστασης».

8. Στο Νόμο 3468/2006 (Α' 129) «Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Συμπαράγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης και λοιπές διατάξεις» ορίζονται, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα:

«Άρθρο 2. Ορισμοί. :

Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου, οι όροι που χρησιμοποιούνται στις διατάξεις του έχουν την ακόλουθη έννοια:

1...

2. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.) : Οι μη ορυκτές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως η αιολική ενέργεια,.....

3... 12. Ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ΑΠΕ : Η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από: α) εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με χρήση μιας ή περισσότερων μορφών ΑΠΕ....».

«Άρθρο 7. Εγκατάσταση και λειτουργία σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. :

Οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α., καθώς και κάθε έργο που συνδέεται με την κατασκευή και τη λειτουργία τους, συμπεριλαμβανομένων των έργων οδοποιίας πρόσβασης και των έργων σύνδεσής τους με το Σύστημα ή το Δίκτυο, επιτρέπεται να εγκαθίστανται και να λειτουργούν:

α) Σε γήπεδο ή σε χώρο, επί των οποίων ο αιτών έχει το δικαίωμα νόμιμης χρήσης.

β) Σε δάση ή δασικές εκτάσεις, εφόσον έχει επιτραπεί, επ' αυτών, η εκτέλεση έργων σύμφωνα με τα άρθρα 45 και 58 του ν. 998/1979 (ΦΕΚ 289 Α'), όπως ισχύει, ή το άρθρο 13 του ν. 1734/1987 (ΦΕΚ 189 Α'), όπως ισχύει.

γ)...».

«Άρθρο 8. Άδειες Εγκατάστασης και Λειτουργίας. :

1. Για την εγκατάσταση ή επέκταση σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α., απαιτείται σχετική άδεια.....

6. Για την έκδοση απόφασης Ε.Π.Ο. των έργων από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. κατά τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 1650/1986, όπως ισχύει... Οι αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς στους οποίους διαβιβάζεται ο φάκελος από την αρμόδια για την περιβαλλοντική αδειοδότηση αρχή υποχρεούνται να γνωμοδοτούν για τα θέματα αρμοδιότητάς τους και μέσα στα πλαίσια των όρων και προϋποθέσεων χωροθέτησης που προβλέπονται στο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΦΕΚ 2464 Β`), όπως ισχύει κατά περίπτωση, μέσα στις προθεσμίες που καθορίζονται από το νόμο ή τάσσονται από την αρμόδια υπηρεσία...».

«Άρθρο 28. Καταργούμενες διατάξεις. : «Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται:

1. α)...

β) Οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του άρθρου 35... ν. 2773/1999,

γ)...

δ)...

2. Κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη, που έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις του παρόντος νόμου ή αναφέρεται σε θέμα που ρυθμίζεται από αυτόν».

9. Στη διάταξη του άρθρου 12 ν. 4014/2011 (Α'209) «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ...» ορίζεται ότι : « Κατάργηση αδειών. 1. Με τη δημοσίευση του παρόντος νόμου καταργούνται για έργα και δραστηριότητες κατηγορίας Α και Β αντικαθιστάμενες από την ΑΕΠΟ ή τις ΠΠΔ αντίστοιχα:

α..

β. η έγκριση επέμβασης κατά την έννοια του έκτου κεφαλαίου του ν. 998/1979 (Α' 279), του άρθρου 13 του ν. 1734/1987 (Α' 189), ως και κάθε άλλης σχετικής διάταξης της δασικής νομοθεσίας, καθώς και

γ....». [το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 αναδιατυπώθηκε ως άνω με το άρθρο 55 παρ.3 του ν. 4042/2012 (Α' 24)].

«2. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και των συναρμόδιων Υπουργών εξειδικεύονται περαιτέρω οι διαδικασίες για την εφαρμογή της παραγράφου 1 και καθορίζονται οι αναγκαίες λεπτομέρειες προκειμένου να ενσωματωθούν στην ΑΕΠΟ οι διοικητικές πράξεις ή οι πράξεις, για την έκδοση των οποίων απαιτούνται η προσκόμιση ή εξέταση των ίδιων δικαιολογητικών με αυτά της διαδικασίας έκδοσης της ΑΕΠΟ».

10. Στη διάταξη του άρθρου 3 ν. 2882/2001 (Α' 17), όπως η παράγραφος 7 αυτού προστέθηκε με την παράγραφο 1 γ του άρθρου 1 του ν. 2985/2002 (Α' 18), με έναρξη ισχύος από 1.1.2002, ορίζεται ότι :

«Άρθρο 3. Προυποθέσεις κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.
1... 7.... Εφόσον υπόχρεος για την καταβολή της αποζημίωσης είναι Ν.Π.Ι.Δ. ή φυσικό πρόσωπο, με το έγγραφο που απευθύνει στην αρμόδια για την κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης αρχή και με το οποίο ζητεί την κήρυξη, πρέπει να προσδιορίζει κατά προσέγγιση την απαιτούμενη για τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης δαπάνη και να δηλώνει ρητά την πρόθεση και δυνατότητά του να προβεί στη συντέλεση μέσα στις νόμιμες προθεσμίες. Η διάταξη της παραγράφου 6 του άρθρου 15 εφαρμόζεται και στην περίπτωση αυτή. Στην πράξη κήρυξης της απαλλοτρίωσης περιέχεται υποχρεωτικά όρος κατά τον οποίο ο υπέρ ού πρέπει να καταθέσει σε προθεσμία τριών (3) μηνών από την κοινοποίηση της πράξης εγγυητική επιστολή αναγνωρισμένου πιστωτικού ιδρύματος για το 20% της προβλεπόμενης δαπάνης. Αν η επιστολή αυτή δεν κατατεθεί εμπρόθεσμα, εφαρμόζεται αναλόγως η παράγραφος 2 του άρθρου 11 του Κώδικα. Αν ο υπέρ ού δεν προβεί στη συντέλεση στις νόμιμες προθεσμίες, η εγγυητική επιστολή καταπίπτει υπέρ του Δημοσίου και των αναγνωρισμένων δικαιούχων σε ποσοστό 50% για τον καθένα».

Στη διάταξη του άρθρου 7 ν. 2882/2001 (Α'17), όπως η παράγραφος 4 αυτού προστέθηκε με την παράγραφο 1 εδάφια α-β του άρθρου 1 του ν. 2985/2002 (Α'18), με έναρξη ισχύος από 1.1.2002, ορίζεται ότι :

« Άρθρο 7. Τρόποι συντέλεσης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. 1... 4.. Από την κατά τις προηγούμενες παραγράφους συντέλεση της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ο υπέρ ού η απαλλοτρίωση αποκτά την κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί του ακινήτου. Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη».

11. Στη διάταξη του άρθρου 317 ΑΚ (Π.Δ. 456/1984, Α'164) ορίζεται ότι : *«Η παροχή μπορεί να εκπληρωθεί και από τρίτο, εκτός αν ο δανειστής έχει συμφέρον να την εκπληρώσει ο οφειλέτης»*, ενώ στη διάταξη του άρθρου 318 ΑΚ, ότι : *«Ο δανειστής μπορεί να αρνηθεί την παροχή που προσφέρεται από τρίτο, αν ο οφειλέτης δήλωσε ότι είναι αντίθετος σ' αυτήν»*.

III. Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων.

Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις, στο περιεχόμενο μερικών από τις οποίες αναφέρεται και η ερωτώσα υπηρεσία στο έγγραφό της, θέτουμε στη συνέχεια το εξεταζόμενο ερώτημα, ερμηνευόμενων αυτοτελώς, αλλά και σε μεταξύ τους συνδυασμό, σε σχέση με το διδόμενο πραγματικό, συνάγονται τα ακόλουθα :

1.Με τις συνταγματικές διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 καθιερώνεται υποχρέωση των κρατικών οργάνων να λαμβάνουν στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας ιδιαίτερα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, το οποίο με τις ίδιες διατάξεις έχει αναχθεί σε αντικείμενο έντονου κρατικού ενδιαφέροντος. Ειδικώς δε για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, με το άρθρο αυτό και το άρθρο 117, ο

συντακτικός νομοθέτης έλαβε ιδιαίτερη μέριμνα, εισάγοντας στο κείμενο του Συντάγματος ειδικότερες διατάξεις, με τις οποίες τα δασικά οικοσυστήματα υπάγονται σε αυστηρό προστατευτικό καθεστώς, προς το σκοπό της διαφύλαξης της οικολογικής ισορροπίας και της διατήρησης της κατά προορισμό χρήσης τους, η οποία καθορίζεται ευθέως από το Σύνταγμα. Εντός του πλαισίου αυτού, αφενός μεν ανατίθεται στον κοινό νομοθέτη η υποχρέωση να θεσπίσει τις αναγκαίες ρυθμίσεις για την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, αφετέρου δε επιβάλλεται απαγόρευση της μεταβολής του προορισμού τους, παρεχομένης, ωστόσο, στο νομοθέτη της δυνατότητας να επιτρέψει κατ' εξαίρεση και υπό τη συνδρομή επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος επεμβάσεις που μεταβάλλουν ή αλλοιώνουν το δασικό τους χαρακτήρα. Όπως, δε, είχε γίνει νομολογιακά δεκτό πριν από την αναθεώρηση του πέμπτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 24 Σ, η έννοια της διάταξης αυτής ήταν ότι μόνο σε δημόσια δάση ή δασικές εκτάσεις επιτρέπονταν κατ' εξαίρεση επεμβάσεις, συνεπαγόμενες τη μεταβολή της μορφής τους ως δασικής, όχι δε και σε ιδιωτικά, σε όσα δηλαδή δεν ανήκουν στο Δημόσιο αλλά σε ιδιώτες ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου (ΟλομΣΤΕ 3754/1981). Μετά την προαναφερόμενη, όμως, συνταγματική αναθεώρηση μεταβλήθηκε, κατά τη νομολογία, το καθεστώς συνταγματικής προστασίας των ιδιωτικών δασών και ιδιωτικών δασικών εκτάσεων και επιτρέπονται εφεξής και στα ιδιωτικά δάση και στις δασικές εκτάσεις επεμβάσεις συνεπαγόμενες τη μεταβολή της δασικής τους μορφής υπό τις αυτές προϋποθέσεις, όπως και στα δημόσια δάση και δασικές εκτάσεις (ΣΤΕ 964/2008, 1062/2003).

Μετά την έναρξη της ισχύος των διατάξεων του άρθρου 2 του ν. 2941/2001 (12.9.2001), (βλ. και άρθρο 7 ν. 3468/2006), τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν οι διατάξεις του νόμου 998/1979 (άρθρα 45 παρ. 3, 58 παρ. 2), με τη ρητή πρόβλεψη της δυνατότητας εγκατάστασης σταθμών παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μέσα σε δάση και δασικές εκτάσεις, καθώς και της διαδικασίας χορήγησης των απαιτούμενων αδειών. Οι νεότερες αυτές διατάξεις καλύπτουν το ζήτημα της κατ' αρχήν δυνατότητας εγκατάστασης σταθμών παραγωγής ηλεκτρικού

ρεύματος από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μέσα σε δάση και δασικές εκτάσεις, θεσπίζοντας νομοθετικό καθεστώς επιτρεπόμενης από το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος επέμβασης σε δασική έκταση, η οποία υπαγορεύεται από λόγους δημοσίου συμφέροντος, αναγόμενου στην προώθηση της παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, κατά τρόπο λιγότερο βλαπτικό για το φυσικό περιβάλλον (ΣΤΕ 2569/2004 7μ., 3650, 3652/2005 7μ., 2955/2006). Περαιτέρω, όπως έχει παγίως κριθεί (πρβλ. ΣΤΕ 1986/2002, 3672/2001 κ.ά.), ακόμη και οι επιτρεπόμενες από το Σύνταγμα και το νόμο επεμβάσεις σε δάσος ή δασική έκταση, όπως η εγκατάσταση αιολικών σταθμών, πρέπει να διενεργούνται με την μεγαλύτερη δυνατή φειδώ και αφού προηγουμένως κριθεί αιτιολογημένως ότι η ικανοποίηση των συγκεκριμένων αναγκών που επιδιώκεται με την επέμβαση υπερτερεί της ανάγκης διαφύλαξης της δασικής βλάστησης καθώς και ότι δεν υφίσταται τρόπος ικανοποίησης των αναγκών χωρίς αλλοίωση της μορφής εκτάσεων με δασικό χαρακτήρα (δάσους ή δασικής έκτασης). Εφ' όσον, δε, κριθεί ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις, τότε οι ως άνω ανάγκες πρέπει να ικανοποιούνται με την μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου, με την επιλογή περιοχής κατά τρόπο ώστε να θίγεται το λιγότερο σημαντικό δασικό οικοσύστημα (ΣΤΕ 3816/2010, πρβλ. ΣΤΕ 3887/2008, 3393/2001 για την άσκηση λατομικής δραστηριότητας). Συνεπώς, επιβάλλεται η κατά προτίμηση χρησιμοποίηση τμήματος δασικής έκτασης και μόνον εάν, κατά την σχετική, προσηκόντως αιτιολογημένη, κρίση της Διοίκησης, δεν υπάρχει δασική έκταση κατάλληλη για τον σκοπό αυτό, μπορεί να επιτραπεί η εγκατάσταση αιολικού σταθμού σε δάσος (ΣΤΕ 4448/2010, 2569/2004, 3596/2007, 1508/2008, πρβλ. ΣΤΕ 1987/2002 αναφορικά με τον καθορισμό λατομικών περιοχών) . Στις, δε, ιδιωτικές δασικές εκτάσεις, η επέμβαση επιτρέπεται, ενδεχομένως και όταν αυτή έχει ως συνέπεια τη μεταβολή του δασικού των χαρακτήρα, αυστηρά στα σημεία των εγκαταστάσεων των ανεμογεννητριών και των συνοδών έργων, με διατήρηση αναλλοίωτου του δασικού χαρακτήρα των μη θιγόμενων από αυτές τμημάτων (ερμηνεία του άρθρου 45 παρ. 6 ν. 998/1979 σύμφωνη με το συνταγματικό σκοπό της παραγράφου 4 του άρθρου 117), εν όψει της

προηγούμενης μεταβολής του καθεστώτος συνταγματικής προστασίας των ιδιωτικών δασών και ιδιωτικών δασικών εκτάσεων, με τις διατάξεις των εδαφίων τρίτου και πέμπτου της αναθεωρηθείσας παραγράφου 1 του άρθρου 24 του Συντάγματος, οι οποίες άρχισαν να ισχύουν από 18.4.2001 (βλ. ΣΤΕ 964/2008 με παραπομπή στην ΣΤΕ 1062/2003). Η συνδρομή δε των προϋποθέσεων αυτών εξετάζεται και κατά το στάδιο της εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων για την εκτέλεση έργου σε περιοχή με δασικό χαρακτήρα (ΣΤΕ 1421/2013).

Με τις ανωτέρω διατάξεις ορίσθηκε, δηλαδή, κατά τροποποίηση προϊσχυουσών ρυθμίσεων της δασικής νομοθεσίας, ότι μεταξύ των έργων, τα οποία επιτρέπεται κατ' εξαίρεση να εκτελούνται, ακόμη και σε αναδασωτές εκτάσεις (πρβλ. ΟλομΣΤΕ 2499/2012), περιλαμβάνονται εκείνα που αφορούν την εγκατάσταση σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.) συνιστούν πηγές ενέργειας φιλικές προς το περιβάλλον, βασική συνιστώσα της αειφόρου ανάπτυξης, η δε ανάπτυξή τους αποτελεί βασική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και την ασφάλεια του ενεργειακού σχεδιασμού. Συγκεκριμένα, με βάση την Οδηγία 2001/77/ΕΚ, που μεταφέρθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τις ρυθμίσεις του νόμου 3468/2006, το ποσοστό συμμετοχής των Α.Π.Ε. στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας πρέπει να ανέλθει μέχρι το 2010 σε 20,1% και μέχρι το 2020 σε 29%. Τέλος, στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου του Κιότο (ν. 3017/2002, Α' 117), η Ελλάδα έχει αναλάβει για την περίοδο 2008-2012 σχετική υποχρέωση συγκράτησης της αύξησης των εκπομπών της, προωθώντας, μεταξύ άλλων, και τη χρήση Α.Π.Ε. για την παραγωγή ηλεκτρισμού.

Η προώθηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές αποτελεί περιβαλλοντική και ενεργειακή προτεραιότητα, κατά τα ήδη εκτεθέντα, ενώ και το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις Α.Π.Ε. επιτρέπει την εγκατάστασή τους σε δασικές και αναδασωτές εκτάσεις. Εξάλλου, η συνισταμένη στην οπτική υποβάθμιση και εν γένει αλλοίωση του τοπίου βλάβη είναι κατ' αρχήν επανορθώσιμη, σε περίπτωση ευδοκίμησης

τυχόν ασκούμενης αίτησης ακύρωσης, με την απεγκατάσταση των ανεμογεννητριών και την απομάκρυνση του απαραίτητου για τη λειτουργία τους εξοπλισμού (Ε.Α. 689, 466/2009, 569/2010). Ενόψει όλων αυτών, λαμβάνοντας υπόψη περαιτέρω, ότι με την απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, στην οποία έχει ενσωματωθεί άδεια επέμβασης στην εκάστοτε επίμαχη έκταση, τίθενται όροι για τη μείωση των συνεπειών από την εκτέλεση του έργου και την αποτροπή της βλάβης, όπως όροι για τον περιορισμό στο ελάχιστο της φθοράς της δασικής βλάστησης, αποκατάσταση, με ειδική δασοτεχνική μελέτη, του δασικού περιβάλλοντος που θα αλλοιωθεί, και κατασκευή οικίσκου ελέγχου σε έκταση χωρίς δασική βλάστηση και με υλικά εναρμονιζόμενα με το φυσικό περιβάλλον, ικανοποιούνται οι ρυθμίσεις του Συντάγματος, του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 6 του άρθρου 45 ν. 998/1979 και του άρθρου 6 του Ειδικού Πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και σειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Και ναι μεν με την υποστηρικτική μελέτη του παραπάνω πλαισίου, προτάθηκε να συμπεριληφθούν στις περιοχές ασυμβατότητας και αποκλεισμού των εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας οι πυρήνες των εθνικών δρυμών, τα κηρυγμένα μνημεία της φύσης, τα αισθητικά δάση, οι περιοχές απολύτου προστασίας και προστασίας της φύσης του άρθρου 19 παρ. 1 και 2 του ν. 1650/1986, καθώς και οι οικότοποι προτεραιότητας του Εθνικού Καταλόγου του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000, όχι, όμως, και τα δάση, οι δασικές και οι αναδασωτέες εκτάσεις.

Εξ άλλου, με την προαναφερόμενη παράγραφο 5 του άρθρου 35 του ν. 2773/1999, προβλέφθηκε ότι :

α) τα έργα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. χαρακτηρίζονται ως δημόσιας ωφέλειας, ανεξάρτητα από το φορέα υλοποίησής τους και η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων (ή η εις βάρος αυτών σύσταση εμπραγμάτων δικαιωμάτων) κηρύσσεται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2882/2001. Επομένως, είναι, πλέον, επιτρεπτή και η επιβολή αναγκαστικής απαλλοτρίωσης για την απόκτηση της έκτασης που κρίνεται

αναγκαία για την εγκατάσταση των ανωτέρω σταθμών και του δικτύου μεταφοράς της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας. Η θέτουσα περαιτέρω περιορισμούς διάταξη του άρθρου 13 ν. 1734/1987 βρίσκει πεδίο εφαρμογής μόνο στις δημόσιες δασικές εκτάσεις.

β) η δαπάνη για τη συντέλεση των αναγκών, για την εγκατάσταση σταθμών Α.Π.Ε., αναγκαστικών απαλλοτριώσεων βαρύνει το φυσικό ή νομικό πρόσωπο υπέρ του οποίου εκδίδεται η άδεια εγκατάστασης.

Η ως άνω παράγραφος 5 δεν περιλαμβάνεται στις διατάξεις του νόμου 2773/1999 που καταργήθηκαν με τις ρυθμίσεις του άρθρου 28 ν. 3468/2006.

Περαιτέρω, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 117 του Συντάγματος, η οποία δεν εθίγη από την αναθεώρηση του έτους 2001, και μετά τις ανωτέρω συνταγματικές και νομοθετικές μεταβολές, εξακολουθεί να απαγορεύεται η υπέρ ιδιωτών αναγκαστική απαλλοτρίωση των δασών και δασικών εκτάσεων που ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου, και οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. Η απαγόρευση αυτή, όπως προκύπτει από την ανωτέρω συνταγματική διάταξη, είναι απόλυτη, δηλαδή δεν εξαρτάται ούτε από το γεγονός ότι η υπέρ του ιδιώτη απαλλοτρίωση εξυπηρετεί σκοπό δημόσιας ωφέλειας, προϋπόθεση, άλλωστε, η οποία πρέπει, κατ' άρθρο 17 παρ. 2 του Συντάγματος, να συντρέχει σε κάθε περίπτωση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, ούτε από το γεγονός ότι η πραγματοποίηση του σκοπού της απαλλοτρίωσης συνεπάγεται περιορισμένη μόνον επέμβαση στην απαλλοτριούμενη έκταση, της οποίας ο δασικός χαρακτήρας παραμένει αναλλοίωτος, δεδομένου ότι η τελευταία αυτή προϋπόθεση αφορά την υπέρ του Δημοσίου απαλλοτρίωση ιδιωτικού δάσους ή ιδιωτικής δασικής έκτασης, η οποία και μόνον εξακολουθεί, και μετά την συνταγματική αναθεώρηση του έτους 2001, να επιτρέπεται, βάσει της διάταξης της παραγράφου 4 του άρθρου 117 του Συντάγματος (βλ. ΟλομΣΤΕ 1675/1999) [ΣΤΕ 964/2008, 3047/2011, 775/2008]. Εξ άλλου, και η διάταξη του άρθρου 45 παρ. 6 ν. 998/1979 (προτελευταίο εδάφιο) ορίζει ότι η αναγκαστική απαλλοτρίωση προς παραχώρηση δικαιώματος κυριότητας σε

τρίτους, έστω και για επιτρεπόμενο σκοπό, απαγορεύεται. Συνεπώς, **απαλλοτρίωση ιδιωτικού δάσους ή δασικής έκτασης επιτρέπεται μόνο υπέρ του Δημοσίου.**

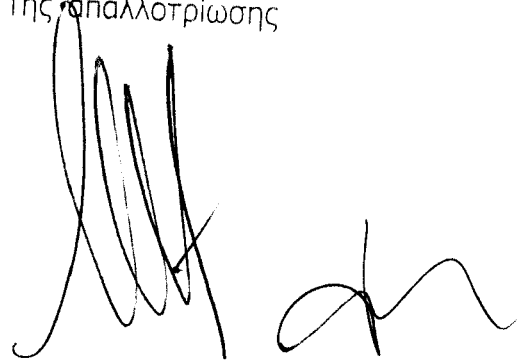
2. Με την κήρυξη της απαλλοτρίωσης γεννάται απευθείας από το νόμο η ενοχή (άρθρο 287 ΑΚ) από την απαλλοτρίωση μεταξύ του υπέρ ού η απαλλοτρίωση και του καθού, δυνάμει της οποίας ο καθ ού δανειστής δικαιούται να απαιτήσει από τον οφειλέτη υπέρ ού η απαλλοτρίωση την καταβολή της πλήρους αποζημίωσής του. Η επιδίωξη ικανοποίησης της αξίωσης αυτής γεννάται απευθείας από το νόμο με την κήρυξη της απαλλοτρίωσης και δεν έχει, χωρίς άλλο, τον χαρακτήρα αποζημίωσης με βάση τη διάταξη του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ (ΑΠ 347/2012).

Επίσης, ενόψει των ορισμών του άρθρου 17 του Συντάγματος και του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, ισχύει ο κανόνας κατά τον οποίο, η κυριότητα της απαλλοτριούμενης έκτασης περιέρχεται καταρχήν στον βαρυνόμενο με το κόστος της απαλλοτρίωσης. Επομένως, αν η απαλλοτρίωση κηρύσσεται υπέρ του Δημοσίου, τότε, αυτό, ως υπέρ ού η απαλλοτρίωση, υποχρεούται να καλύψει και τη σχετική δαπάνη (ΣΤΕ 2519/2013, σκέψη 6).

Όμως, η ανωτέρω αρχή βρίσκει πεδίο εφαρμογής εκεί όπου ο νόμος δεν ορίζει ρητά ούτε το πρόσωπο υπέρ του οποίου αυτή κηρύσσεται, ούτε, κυρίως, τον βαρυνόμενο με το κόστος της, όπως συμβαίνει, παραδείγματος χάριν, στην απαλλοτρίωση που κηρύσσεται μετά την απόκτηση του δικαιώματος μεταλλειοκτησίας και σκοπεί στην εξυπηρέτηση της εκμετάλλευσης μεταλλείου [Στην τελευταία περίπτωση, εάν ο μεταλλειοκτήτης καλείται με την απαλλοτριωτική πράξη να καλύψει τη σχετική δαπάνη, τότε η απαλλοτρίωση πρέπει να κηρυχθεί υπέρ του, δεν ασκεί δε επιρροή το γεγονός ότι η μεταλλειοκτησία παραχωρείται για περιορισμένο χρονικά διάστημα, ενώ η πλήρης κυριότητα είναι διαρκής, διότι, πάντως, είναι νοητή η χωριστή διατήρηση από το μεταλλειοκτήτη της κυριότητας των ιδιωτικών εκτάσεων που απαλλοτριώθηκαν με δαπάνη του προς εξυπηρέτηση του σκοπού της μεταλλειοκτησίας, έστω και μετά την παύση της (ΣΤΕ 2519/2013)].

Στην εξεταζόμενη περίπτωση, το μεν πρόσωπο υπέρ του οποίου κηρύσσεται η απαλλοτρίωση (Δημόσιο) καθορίζεται από το Σύνταγμα, το δε βαρυνόμενο με το κόστος της απαλλοτρίωσης πρόσωπο καθορίζεται από τη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 35 ν. 2773/1999 (το φυσικό ή νομικό πρόσωπο υπέρ του οποίου εκδίδεται η άδεια εγκατάστασης) [πλειοψηφούσα γνώμη στη ΓνωμΝΣΚ 26/2007, Κεφάλαιο Γ., σελ. 9].

Επικουρικά, λεκτέα και τα εξής : Ακόμη κι αν βαρυνόμενο με τη δαπάνη της απαλλοτρίωσης τύγχανε το Δημόσιο, ισχύει ο κανόνας που διατυπώνεται στη διάταξη του άρθρου 317 ΑΚ, σύμφωνα με τον οποίο η παροχή μπορεί να εκπληρωθεί και από τρίτο, δηλαδή από πρόσωπο διαφορετικό του οφειλέτη. Τρίτος είναι κάθε πρόσωπο που εκπληρώνει την παροχή στο δικό του όνομα και με σκοπό να αποσβεσθεί η υποχρέωση του οφειλέτη, χωρίς να προβάλλει δικαίωμα αναγωγής έναντι του τελευταίου. Μια τέτοια λύση εξυπηρετεί όχι μόνο τον οφειλέτη, ο οποίος απαλλάσσεται από την υποχρέωσή του έναντι του δανειστή, αλλά και τον δανειστή, του οποίου η απαίτηση ικανοποιείται. Από τον παραπάνω κανόνα καθιερώνουν ορισμένες εξαιρέσεις οι διατάξεις ΑΚ 317 - 318 [«εάν ο δανειστής έχει συμφέρον στην εκπλήρωση της παροχής προσωπικά από τον οφειλέτη» (ΑΚ 317), «εάν ο οφειλέτης εναντιώνεται στην εκπλήρωση της παροχής από τον τρίτο» (ΑΚ 318)], αλλά οι εξαιρέσεις αυτές δεν συντρέχουν εν προκειμένω. Και τούτο, διότι, i) αναφορικά με την πρώτη εξαίρεση, α) προσωπικό συμφέρον δεν υφίσταται όταν η παροχή είναι χρηματική και δεν είναι προσωποπαγής, όπως εν προκειμένω, ii) αναφορικά με τη δεύτερη εξαίρεση, αυτή όχι μόνο δεν συντρέχει αλλά και αποκλείεται, εν όψει, αφενός, των επαχθών δημοσιονομικών συνεπειών που έχει για το Δημόσιο η καταβολή από αυτό της αποζημίωσης, αφετέρου, του, προβλεπόμενου στο άρθρο 3 παρ. 7 ν. 2882/2001, ευνοϊκού για το Δημόσιο ενδεχομένου της υπέρ αυτού κατάπτωσης της εγγυητικής επιστολής σε περίπτωση που ο υπόχρεος για την πληρωμή της αποζημίωσης δεν προβεί στη συντέλεση της απαλλοτρίωσης μέσα στις νόμιμες προθεσμίες.

IV. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, στο τεθέν ερώτημα αρμόζει η απάντηση ότι : Εν όψει της απόλυτης απαγόρευσης της κήρυξης υπέρ τρίτων αναγκαστικής απαλλοτρίωσης δασών και δασικών εκτάσεων από τις αναφερόμενες στο άρθρο 117 παρ. 4 του Συντάγματος, δηλαδή ανήκουσες σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, είναι επιτρεπτή υπό τους προαναφερθέντες όρους (μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου με περιορισμό στο ελάχιστο δυνατό της αλλοίωσης της μορφής του) η κήρυξη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης των αμέσως παραπάνω δασών και δασικών εκτάσεων υπέρ του Δημοσίου, με δαπάνη του φυσικού ή νομικού προσώπου υπέρ του οποίου εκδίδεται η άδεια εγκατάστασης, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στις ισχύουσες διατάξεις (άρθρο 35 παρ. 5 ν. 2773/1999, όπως ισχύει). Ζήτημα παραίτησης του τελευταίου από εμπράγματη αξίωση επί της προς απαλλοτρίωση έκτασης δεν γεννάται, δεδομένης της, με μονομερή διοικητική πράξη, για δημοσίου δικαίου αιτία, κτήσης από το Δημόσιο, από τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης, της κυριότητας της απαλλοτριούμενης έκτασης κατά τρόπο πρωτότυπο (άρθρο 7 παρ. 4 ν.2882/2001).

Θεωρήθηκε

Αθήνα,

Ο Πρόεδρος

Ανδρέας Φουτράκης

Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Ο Εισηγητής

Αλέξανδρος Σταυράκης

Πάρεδρος ΝΣΚ